

Notat:

A yellow sticky note with a torn edge on the left, featuring a grey diagonal hatched pattern. The text is written in black, bold, sans-serif font.

Faglig skolekvalitet ifølge KREVI og Undervisningsministeriet

Forskellige metoder, forskellige resultater

August 2011

The logo for KREVI, consisting of the word "KREVI." in a bold, black, sans-serif font, placed on a yellow rectangular background that has a slightly irregular, torn-edge appearance.

KREVI.

1 Baggrund

KREVI offentliggjorde i maj 2011 en analyse af folkeskolernes faglige kvalitet. I analysen beregnes for hver enkelt skole en såkaldt undervisningseffekt, der udtrykker, hvordan skolen påvirker elevernes karakterer, når der tages højde for deres socioøkonomiske baggrund. En positiv undervisningseffekt udtrykker, at eleverne karaktermæssigt klarer sig bedre, end man skulle forvente ud fra deres socioøkonomiske baggrund. Omvendt betyder en negativ undervisningseffekt, at eleverne klarer sig dårligere end forventet.

I august 2011 har Undervisningsministeriet for første gang offentliggjort grundskolernes afgangsprøvekarakterer på institutionsniveau i en form, der tager højde for den socioøkonomiske baggrund for skolernes elever. Dette gjort ved at opgøre forskellen mellem det faktisk opnåede karaktergennemsnit og den såkaldte socioøkonomiske reference, der er et statistisk beregnet udtryk for, hvad elever på landsplan med lignende baggrundsforhold forudsiges at opnå. Den beregnede forskel svarer tolkningsmæssigt til det, KREVI kalder undervisningseffekten.

Selv om begge analyser således beregner tal for de enkelte skoler ved at korrigere skolernes faktiske karaktergennemsnit for elevernes socioøkonomiske baggrund, så er der en række metodiske og datamæssige forskelle. Disse forskelle kan forklare, at de beregnede tal for en række skoler er forskellige i de to analyser.

I dette notat redegøres for de væsentligste metodiske og datamæssige forskelle mellem de to analyser, som KREVI ser dem. Notatet er tænkt som en hjælp til de skoler og kommuner, som bruger KREVI's tal i deres arbejde med skolekvalitet. Beskrivelsen af ministeriets metode bygger på det skriftlige materiale, som er tilgængeligt på www.uvm.dk.

2 Data for forskellige år

KREVI's analyse bygger på eksamensresultater for tre år - 2007, 2008 og 2009, mens Undervisningsministeriets analyse bygger på tal for et enkelt år - 2010. Dermed er ministeriets tal mere aktuelle end KREVI's, men også mere sårbare overfor tilfældige udsving mellem elevårge.

3 Forskellige variable til måling af socioøkonomisk baggrund

En anden årsag til de forskellige resultater er, at de to analyser ikke anvender helt de samme variable til at måle og korrigere for elevernes socioøkonomiske baggrund. KREVI anvender flere variable end Undervisningsministeriet og anvender flere steder en mere finkornet variabelinddeling. Men Undervisningsministeriet har også nogle variable med i deres analyse, som ikke er med i KREVI's analyse. Ministeriet inddrager desuden nogle interaktionsvariable, som KREVI ikke inddrager.

I det følgende beskrives to af de forskelle i målingen af socioøkonomisk baggrund, som vurderes at have størst betydning.

3.1 KREVI korrigerer for specialundervisningselever

KREVI's analyse korrigerer for det empiriske forhold, at elever, der modtager specialundervisning i 9. klasse, generelt får lavere karakterer end elever, der ikke modtager specialundervisning (1,4 karakterpoint lavere, når der samtidig kontrolleres for alle øvrige variable i KREVI's model). Undervisningsministeriets analyse indeholder ikke en sådan korrektion. Denne forskel bevirker alt andet lige, at skoler med mange specialundervisningselever tager sig dårligere ud i ministeriets tal end i KREVI's. Omvendt tager skoler med få eller ingen specialundervisningselever sig bedre ud i ministeriets tal end i KREVI's.

3.2 Forskellig måling af etnisk baggrund

Begge analyser korrigerer for elevernes etniske baggrund, men gør det på forskellig vis. Undervisningsministeriet skelner mellem, om eleven kommer fra én af fire grupper - Danmark, Europa mm., Asien mm. og Afrika mm. KREVI ser mere specifikt på, hvilket land den enkelte elev kommer fra, da der i visse tilfælde er store forskelle i de gennemsnitlige karakterer for elever fra forskellige lande på samme kontinent. Det gælder fx tyrkiske og vietnamesiske elever, som i ministeriets analyse er henregnet til gruppen Asien mm. Mens tyrkiske elever gennemsnitligt ligger 1,0 karakterpoint lavere end danske elever, når der samtidig korrigeres for alle øvrige variable i KREVI's model, så ligger vietnamesiske elever omvendt 1,0 karakterpoint over de danske elever. I Undervisningsministeriets ana-

lyse forudsættes en tyrkisk elev at være karaktermæssigt ligestillet med en vietnamesisk.

Forskellen bevirker alt andet lige, at skoler med mange elever fra lande i den karaktermæssigt svage ende af et kontinent - som fx Libanon, Somalia, Tyrkiet, Irak og Jugoslavien - tager sig dårligere ud i ministeriets tal end i KREVI's. Omvendt tager skoler med elever fra karaktermæssigt stærkere lande som Vietnam, Sri Lanka, Iran og Pakistan sig bedre ud i ministeriets tal end i KREVI's.

4 Begrænsning på hvilke skoler der sammenlignes

Undervisningsministeriet har i forbindelse med deres rangliste valgt at inkludere alle skoler, herunder efterskoler. KREVI har omvendt vurderet, at efterskoler ikke umiddelbart kan sammenlignes med øvrige skoler. KREVI har endvidere lagt vægt på, at undervisningseffekten for en given skole primært bør sammenlignes med andre skoler med nogenlunde samme socioøkonomiske grundlag.

5 KREVI korrigerer for ”kammerateffekten”

En meget væsentlig forskel mellem de to analyser er, at KREVI i sin analyse korrigerer for det forhold, at elever på socioøkonomisk stærke skoler generelt får højere karakterer, end deres individuelle sociale baggrund i første omgang tilsiger, og at elever på socialt svage skoler generelt får lavere karakterer, end deres individuelle sociale baggrund tilsiger. Undervisningsministeriet foretager ikke en sådan korrektion.

Den beskrevne systematik i elevernes karakterer stemmer fint overens med tidligere forskning i elevers faglige præstationer, som har påvist, at præstationerne ikke kun afhænger af skolens indsats, men også er påvirket af, hvem klassekammeraterne er. Elever med svag social baggrund klarer sig således generelt bedre, hvis de placeres i en skole, hvor eleverne gennemsnitligt har en højere score på det socioøkonomiske indeks. Denne effekt kaldes ofte kammerateffekten og gives normalt den tolk-

ning, at eleverne lærer af hinanden med hensyn til adfærd vedrørende lektier, at tage skolen alvorligt m.v.¹

Da KREVI med beregningen af skolespecifikke undervisningseffekter har ønsket at give en indikation på, hvor godt den enkelte skole arbejder med sit elevmateriale, har vi fundet det mest korrekt at korrigere for kammerateffekten. Herved stilles der i udgangspunktet højere karaktermæssige forventninger til den samme elev, hvis han går på en socioøkonomisk stærk skole, end hvis han går på en socioøkonomisk svag skole. Det betyder, at de beregnede undervisningseffekter for socioøkonomisk stærke skoler bliver dårligere med korrektion for kammerateffekten end uden. Omvendt bliver de beregnede undervisningseffekter for socioøkonomisk svage skoler bedre med korrektion for kammerateffekten end uden.

Undervisningsministeriet har som nævnt ikke korrigeret for kammerateffekten i sin analyse.

Det skal bemærkes, at det for forældre, som alene bekymrer sig om deres barns læring, i princippet kan være underordnet, hvor stor en del af læringen der skyldes skolens indsats, og hvor stor en del der skyldes klassekammeraterne. Hvis man ønsker at informere forældrene om, hvor der er størst sandsynlighed for, at deres barn kommer til at lære meget, så skal der ikke korrigeres for kammerateffekten. KREVIs formål har været et andet, nemlig at give en indikation på, hvor godt den enkelte skole arbejder med sit elevmateriale.

6 Forskellig forklaringsgrad

Da de to statistiske modeller er skruet forskelligt sammen, har de også forskellig forklaringsgrad. KREVIs model kan forklare 28 pct. af karaktervariationen mellem landets elever med socioøkonomiske variable, mens Undervisningsministeriets model kan forklare 22 pct.

¹ Andre tolkninger er også mulige, se KREVIs rapport "Folkeskolens faglige kvalitet" s. 16-17 for en diskussion.